

Vildtforvaltningsrådets principper for fastsættelse af jagttider

Baggrunden

for dette notat er bekendtgørelsen om jagttider der revideres hvert 4. år.

Ændringer af jagttider foretages dels på grundlag af en ekstern faglig biologisk vurdering og dels på baggrund af foreningspolitiske ønsker om udvidelser eller begrænsninger. Fastsættelse af jagttid på nye arter samt fredning af arter, der traditionelt er drevet jagt på, forekommer dog kun i begrænset omfang – uanset ændringer i de biologiske forudsætninger. Ofte er det manglen på målsætninger for en art, der indirekte skaber bekymring hos organisationerne i Vildtforvaltningsrådet, og dermed hindrer Rådet i at nå til enighed.

Formålet med dette notat

er at fastsættelse af jagttider fremover foretages som en integreret del af en dynamisk, biologisk forsvarlig og objektiv vildtforvaltning. Det er hensigten at den her beskrevne fremgangsmåde medvirker til at der i Vildtforvaltningsrådet kan opnås enighed om eventuelle jagttidsændringer og ændringer i arternes aktuelle status som jagtbare eller ikke jagtbare. Dette papir sikrer at drøftelserne fremover foregår med et stærkere udgangspunkt i fakta og mere konkrete "spørgsmål".

Det er imidlertid vigtigt at understrege at Rådet fortsat er ansvarlig for indstillinger om ændringer af jagttider til den ansvarlige minister.

I afsnittene nedenfor beskrives forløbet, som herefter gengives i en figur, for at øge overskueligheden. Afslutningsvist angives de 10 konkrete "spørgsmål" som skal "besvares" som led i den konkrete vurdering af en given arts jagtbarhed.

Fastsættelse af jagttider

har tre elementer, som altid bør indgå i overvejelserne:

1. Juridiske forudsætninger
2. Biologiske forudsætninger
3. Ethiske overvejelser

Juridiske forudsætninger

for at fastsætte jagttid på en given art skal altid være til stede. Det vil sige, at det skal være i overensstemmelse med Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet at fastsætte jagttid på arten. Desuden skal nationale og internationale forpligtelser (herunder vedtagne forvaltningsplaner) overholdes.

En given art kan godt indstilles til behandling, selv om de juridiske forudsætninger ikke er til stede. Dette kan gøres med henblik på at belyse, hvorvidt juraen er den eneste faktor, der forhindrer fastsættelse af jagttid på arten. Juridiske hindringer kan søges ændret ad politisk vej.

Biologiske forudsætninger.

Der kan udelukkende fastsættes jagttid på arter, der "kan tåle en høst".

For hver af de jagtbare arter bør der fastsættes mål. Afhængig af art, vil målene skulle fastsættes med udgangspunkt i internationale, nationale, regionale eller lokale forhold.

Vurderingen af bestanden skal sammenholdes med den fastsatte målsætning for arten, og forudsætningerne for jagt kan således godt være til stede, selvom en given art er i tilbagegang. Det bør dog sikres, at jagten ikke medfører en ugunstig bevaringsstatus (se Eksempel 1 i bilag).

En given art kan godt indstilles til behandling, selv om de biologiske forudsætninger ikke er til stede (se Eksempel 2 i bilag). Dette kan gøres med henblik på at belyse, hvorvidt bestandsmæssige faktorer er det eneste, der forhindrer fastsættelse af jagttid på arten. De biologiske forudsætninger kan opnås gennem vidensindsamling og forvaltningsmæssige tiltag.

Det indgår i overvejelserne, om der kan fastsættes en jagttid på arten uden væsentlig risiko for forveksling med andre lignende arter, som ikke kan tåle jagt (se Eksempel 3 i bilag). Er der risiko for forvekslinger kan det indgå i overvejelserne at muliggøre jagt i naturtyper, hvor forveksling i praksis ikke er en risiko.

Etiske overvejelser.

Ved ønske om fastsættelse af jagttid på en art skal det overvejes, om det er etisk forsvarligt og samfundsmæssigt acceptabelt:

Jagttiden skal jf. jagtloven "som udgangspunkt fastsættes uden for arternes yngletid" (samt EU-direktivet, der påpeger at der ikke må drives jagt under forårstrækket), og nedlagt vildt skal jf. de jagtetiske regler altid anvendes fornuftigt, f.eks. til konsum, pelsværk eller trofæ.

Det indgår i overvejelserne, om der kan drives en forsvarlig form for jagt på arten, eller om der er risiko for omfattende anskydningsproblemer (se Eksempel 4 i bilag).

Jagt er en af mange rekreative aktiviteter, og der bør under udøvelse af jagt altid tages hensyn til andre rekreative aktiviteter (se Eksempel 5 i bilag).

Ved fastsættelse af jagttid på nye arter bør jagtens indflydelse på vildtets adfærd indgå i overvejelserne (se Eksempel 6 i bilag).

Det konstateres, at der for nogle få arters vedkommende finder udsætning sted med jagt for øje. Diskussionen om udsætning foregår som en særskilt diskussion i Vildtforvaltningsrådet.

Ændring af eksisterende jagttider.

Skriftlige indstillinger for den enkelte art, ledsaget af dokumentation

Det er ikke nødvendigt pr automatik at have en drøftelse af jagttiderne for samtlige arter, der aktuelt har jagttid. For at undgå, at samtlige arter i princippet behandles i forbindelse med hver jagttidsrevision, foreslås det, at *organisationerne i Vildtforvaltningsrådet fremover fremlægger ønsker til vurdering af det biologiske grundlag og eventuelle ændringer, i god tid* (f.eks. halvvejs igennem den 4-årige periode). Den biologiske vurdering udarbejdes herefter af en uvildig kompetent faglig institution. På den måde kan det sikres, at det kun er arter, som organisationer eller myndigheder finder relevante, som behandles under jagttidsrevisionen. Akutte situationer (pludselig abnorm dødelighed eller andre situationer, der gør at artens situation går "den gale vej" i forhold til målsætningen) kan ledsaget af uvildig faglig dokumentation begrunde, at en art tages op udenfor den aftalte periode (se Eksempel 7 i bilag). Organisationerne i Vildtforvaltningsrådet, Styrelsen for Vand og Naturforvaltning og relevante forskningsinstitutioner kan foranledige at en art "tages op".

Ønske om ændring af jagttiden for en art skal ledsages af oplysninger om baggrunden for den ønskede ændring, herunder den (jf. do) biologiske vurdering, samt "besvarelse" af konkrete "spørgsmål" (se nedenfor).

Rammerne for de rent faglige drøftelser.

Vildtforvaltningsrådet nedsætter en "Arbejdsgruppe om jagttider" bestående af fagpersoner fra organisationer med sæde i Rådet og Styrelsen for Vand og Naturforvaltning, derudover kan relevante faglige institutioner inddrages. Arbejdsgruppen har ikke beslutningskompetence, men søger med udgangspunkt i artens målsætning (se nedenfor) i forhold til det fremsatte ønske, at udarbejde en fælles anbefaling til Rådet. Hensigten er at afklare de rent faglige vurderinger i en arbejdsgruppen. Rådet forholder sig til anbefalingerne og evt. uafklarede mere holdningsmæssige spørgsmål for derefter at udfærdige den endelige indstilling til ministeren.

Målsætninger som udgangspunkt.

Bæredygtigheden af den jagtlige udnyttelse af en konkret art skal ses i forhold til den fastsatte målsætning for arten. Om sammensætningen og størrelsen af afskydningen er bæredygtig skal ses i forhold til denne målsætning. Der bør i princippet beskrives en forvaltningsmæssig målsætning for alle jagtbare arter. Målsætningen kan være på nationalt niveau eller regionalt/ lokalt niveau og tage udgangspunkt i evt. internationale målsætninger.

For mange arter eksisterer ikke data, der for nuværende gør det muligt at beskrive det naturlige bestandsniveau og hermed udarbejde en egentlig målsætning.

For nogle arter er det dog ikke nødvendigt med en detaljeret målsætning (se Eksempel 8 i bilag). Fastsættelse af målsætning for en given art sker i sammenhæng med at arten indstilles til behandling.

Målsætninger har igennem tiden oftest været fastsat alene som et antal, f.eks. ynglebestandens størrelse eller antallet af trækkende fugle.

Som udgangspunkt vil både jægere og ikke-jægere i mange tilfælde have en fælles interesse i at bestandene er så store og robuste som muligt. Overfor dette ønske kan være et ønske om at mindske bestanden i forhold til det maksimalt mulige, som følge af skader. Krondyr og gæs er eksempler på dette.

En målsætning fastsat alene som et antal giver i mange tilfælde ikke ret god mening, eksempelvis for krondyr. En målsætning om bestandens alders- og kønssammensætning og udbredelse er ofte relevant for standvildt.

Målsætninger vil derfor i høj grad være artsspecifikke, og kunne beskrive mål for alders- og kønsfordeling, udbredelse nationalt, regionalt og lokalt.

For hare vil regionale og lokale mål for bestandene eksempelvis være oplagte.

For en art som ringdue vil et overordnet nationalt forvaltningsmæssigt mål eksempelvis kunne være "fortsat opretholdelse af en gunstig bevaringsstatus", snarere end et absolut antal. Og målsætninger for udbredelse, alders- og kønssammensætning er åbenlyst irrelevante.

Pointen er, at målsætninger i høj grad vil skulle være artsspecifikke for at give mening. Og et antal vil i mange tilfælde ikke være en hensigtsmæssig målsætning. Målsætninger kan således være mere eller mindre detaljerede, afhængigt af artens bevaringsstatus, bestandsudvikling, bevægelsesmønstre med mere.

Udgangspunktet er, at der skal være en operationel sigtelinje i form af målsætningen, som afskydningen kan sammenholdes med: Ændringer i grundlaget for jagttiden kan bero på populationens størrelse, køns- eller alderssammensætning, geografisk udbredelse m.m.

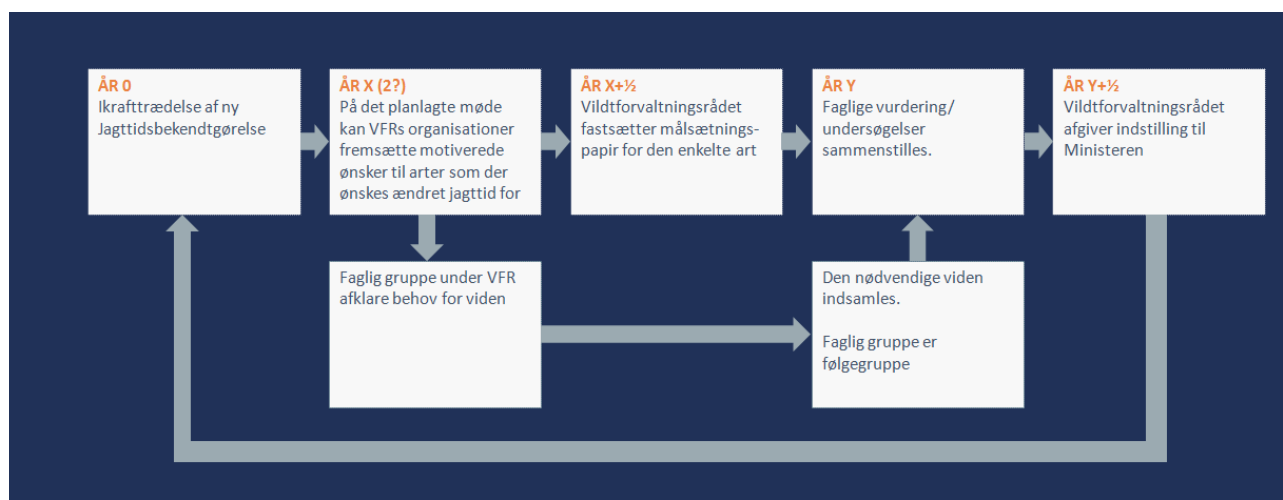
Pointen her er, at der med fastsættelsen af en målsætning skabes respekt om en automatik i enten at fastholde, reducere eller øge afskydningen (jagttiden) Den hidtidige bekymring blandt organisationerne for at "åbne eller "lukke" for jagt på en given art, uden faglige begrundelser, vil dermed forsvinde.

Hvis internationale forpligtelser hindrer fastsættelse af en jagttid, kan der selvsagt ikke fastsættes en sådan. Hvis der efter en organisations vurdering ikke er biologiske begrundelser for ikke at kunne fastsætte en jagttid, kan organisationen naturligvis søge at ændre de juridiske forudsætninger politisk.

Målsætningerne udarbejdes på baggrund af først anbefaling fra "Arbejdsgruppen om jagttider" og derefter behandling og anvendelse af Vildtforvaltningsrådet i forbindelse med den samlede indstilling af jagttider til ministeren. Målsætningerne vil desuden kunne anvendes til løbende evaluering af artens status, herunder effekten af en eventuel jagttidsændring.

Figur

Oversigt over cyklus for drøftelse af jagttider

De konkrete "spørgsmål" som skal belyses for en given art

Juridiske forudsætninger

1. *Kan der i overensstemmelse med Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet fastsættes jagttid på arten?*
2. *Er det i overensstemmelse med øvrige internationale forpligtelser at fastsætte en jagttid på arten?*
3. *Kan der i henhold til den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning fastsættes jagttid på arten?*

Biologiske forudsætninger

4. *Har bestanden af arten en gunstig bevaringsstatus, eller er arten i en positiv udvikling, set i forhold til målsætningen? Hvis en art er i tilbagegang, er det så i overensstemmelse med målsætningen?*
5. *Hvis arten er i tilbagegang, hvordan vil jagt så bidrage til denne tilbagegang?*
6. *Kan jagttiden fastsættes som led i udmøntning af en eventuel målsætning omkring en nærmere beskrevet hensigtsmæssig bestandssammensætning eller størrelse?*

Etiske overvejelser

7. *Er det i overensstemmelse med de jagtetiske regler at fastsætte en jagttid på arten, herunder*
 - *Kan det nedlagte vildt anvendes til noget fornuftigt, som f.eks. konsum, pelsværk eller trofæ? og/eller har jagten et konkret forvaltningsmæssigt sigte?*
 - *Kan der fastsættes en jagttid på arten, uden væsentlig risiko for forveksling med andre lignende arter, som ikke kan tåle en jagt (f.eks. ved at tillade eller begrænse jagttid i specifikke naturtyper i dele af landet)?*
8. *Kan en jagttid på arten fastsættes uden væsentlige utilsigtede adfærdsmæssige ændringer, herunder i forhold til mulighederne for at opleve trækkende og rastende flokke af arten?*

9. *Kan der fastsættes en jagttid på arten, uden negativ påvirkning af artens afkom?*
10. *Kan der fastsættes en jagttid på arten, uden derved at skabe en risiko for uforsvarlig jagt (herunder anskydninger)*

Noter til udvalgte konkrete spørgsmål

Ad. spørgsmål 5)

Kompensatorisk dødelighed skal forstås sådan, at jagten ikke øger den samlede dødelighed for arten, fordi dødeligheden som følge af sult eller andre faktorer ud over jagt, ville medføre at et tilsvarende antal individer ville dø. Den samlede dødelighed i bestanden vil således være den samme set over et år, uanset om der er jagt eller ej, hvis jagt er "kompensatorisk".

I andre tilfælde er jagtens indflydelse "additiv".

Ad. spørgsmål 8)

Jagt kan, ligesom en række andre rekreative aktiviteter, indebære at individer og flokke skræmmes på kort eller længere sigt. Det er vigtigt, at der også i forbindelse med jagt er et hensyn til andre naturbrugere som sikrer, at oplevelsesmulighederne for ikke-jægere ikke forringes. Jagt må således ikke indebære, at det ikke er muligt at opleve uforstyrrede rastende flokke af fugle og pattedyr og individer af pattedyr. Der er enighed om, at på den ene side kan en vis forstyrrelse i forbindelse med jagtens udøvelse på f.eks. vandfugle ikke kan undgås, men også at det skal være muligt for naturbrugere at opleve ikke-forstyrrede flokke af fugle samt flokke og individer af pattedyr.

Ikke-jægeres oplevelse af vildtet skal kunne finde sted på arealer, hvor arten ikke jages (reservater og lignende). Respekten for de jagtetiske reglers angivelse af retningslinjer for jagtens hyppighed skal sikre mulighed for også at opleve vildtet på arealer med jagt.

Bilag

Eksempler

Eksempel 1- "Det bør dog sikres, at jagten ikke medfører en ugunstig bevaringsstatus".

Edderfugle er i tilbagegang på europæisk plan. Arten kan med lethed kønsbestemmes, og da kønssammensætningen ofte viser en overvægt af hanner, vil en jagttid på hanner derfor ikke nødvendigvis påvirke bestandens bevaringsstatus i negativ retning.

Eksempel 2 – "En given art kan godt indstilles til behandling, selv om de biologiske forudsætninger ikke er til stede".

Principielt kan alle arter bringes i spil i processen. For en lang række arter vil resultatet dog være givet på forhånd, og de vil derfor næppe blive bragt op, da alle parter vil betragte det som tidsspilde grænsende til politisk chikane. Der kan dog være gode faglige årsager til at bringe en art til drøftelse, f.eks. for at sikre politisk bevågenhed på den pågældende art eller for at skabe opmærksomhed om artens udfordringer. Forvaltning af agerhøne har i de senere år haft særligt fokus på grund af den jagtlige interesse, og jagttid på agerhøne er bevaret på trods af artens tilbagegang.

Eksempel 3 – "Det indgår i overvejelserne, om der kan fastsættes en jagttid på arten uden væsentlig risiko for forveksling med andre lignende arter, som ikke kan tåle jagt. Er der risiko for forvekslinger, kan det indgå i overvejelserne at muliggøre jagt i naturtyper, hvor forveksling i praksis ikke er en risiko".

Der er en lang række arter, som af den mindre opmærksomme eller utrænede naturbruger kan forveksles. Hvis sådanne arter ikke forekommer i samme habitat, kan man overveje at indføre en differentieret jagttid. Allerede i dag har vi differentieret jagttiden geografisk på de to flyway-bestande af sædgås, således der i praksis ikke jages på den sårbare skovsædgås.

Andre eksempler kan være lys- og mørkbuget knortegås eller skov- og husmår.

Eksempel 4 – ”Det indgår i overvejelserne, om der kan drives en forsvarlig form for jagt på arten, eller om der er risiko for omfattende anskydningsproblemer”.

Et eksempel her er jagt på spættet sæl. Jagt fra båd vil antageligt kunne give en unødigt høj risiko for anskydning, og sæljagt vil formodentlig kræve en særlig uddannelse af jægeren.

Eksempel 5 – ”Jagt er en rekreativ aktivitet, og der bør under udøvelse af jagt altid tages hensyn til andre rekreative aktiviteter”.

Lokalt påvirkes kronvildtets adfærd i vid udstrækning af jagt på arten. Et højt jagttryk vil således reducere andre naturbrugerens muligheder for at opleve dagsaktivt kronvildt.

Eksempel 6 – ”Ved fastsættelse af jagttid på nye arter bør jagtens indflydelse på vildtets adfærd indgå i overvejelserne”.

En langrække arter kan blive særligt tillidsfulde over for mennesker, hvis der i længere tid ikke er drevet jagt på dem. Denne tillidsfuldhed kan give positive oplevelsesmuligheder (eks. gråsæl), men også være til gene for befolkningen (eks. råger).

Eksempel 7 – ”Akutte situationer (pludselig abnorm dødelighed) ledsaget af uvildig faglig dokumentation kan begrunde, at en art tages op udenfor den aftalte periode”.

Såfremt en given art pludseligt lider unormalt høj dødelighed som følge af f.eks. sygdomsudbrud, vil grundlaget for jagt kunne ændre sig fundamentalt. En række eksterne årsager kan ligeledes ændre dette, f.eks. olieforurening, lav ynglesucces på særligt vigtige ynglelokaliteter (eks. Svalbard), eller hvis arten eller dennes fødeemner helt eller delvist fortrænges af invasive arter eller klimaændringer.

Eksempel 8 – ”For nogle arter er det dog ikke muligt eller nødvendigt med en detaljeret målsætning. Fastsættelse af målsætning for en given art sker i sammenhæng med at arten indstilles til behandling”.

For mange arter, f.eks. rådyr, er det nok med en overordnet målsætning om, at arten fortsat skal have gunstig bevaringsstatus, eller at bestanden fortsat skal være i vækst.

For en række arter, f.eks. skarv, foreligger allerede konkrete forvaltningsplaner. Såfremt sådanne arter bringes i spil ved en jagttidsproces, skal behandlingen tage udgangspunkt i forvaltningsplanens målsætning.

Arter kan i dag være fredet, men der kan opstå et ønske om jagttid, eks. muntjac. Andre arter har jagttid, men der kan komme ønske om udvidelse, eks. vildsvin. Såfremt arten bringes i spil, skal der fastsætte en målsætning for den pågældende art.

